

การสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลในภาวะวิกฤต*

GOVERNMENT POLITICAL COMMUNICATION IN TIMES OF CRISIS

พระมหาอนันต์ อคฺคปณฺโญ, พระจอม มหาปณฺโญ, อภิญญา ฉัตรช่อฟ้า
Phramaha Anon Akkapanyo, Phra Jom Mahapanño, Apinyar Chatchorfa
นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar
Corresponding Author E-mail: arnon.tip@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาทของการสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์วิกฤต การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยน ส่งต่อ และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองระหว่างองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน เพื่อสร้างความเข้าใจความร่วมมือ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม โดยทำหน้าที่เชื่อมโยงข้อมูล ความคิดเห็น และแนวคิดทางการเมืองให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความมั่นคงและเสถียรภาพทางการเมือง ในภาวะวิกฤต บทบาทของการสื่อสารทางการเมืองมีความสำคัญยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลสามารถบูรณาการการสื่อสารเพื่อจัดการสถานการณ์ได้ใน 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1. การสร้างทัศนคติทางการเมืองที่ดีตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤต เพื่อสร้างความร่วมมือในภาวะไม่ปกติ 2. การตอบสนองต่อความสนใจของประชาชนด้วยข้อมูลที่รวดเร็ว ถูกต้อง และน่าเชื่อถือ เพื่อป้องกันข่าวปลอม 3. การสร้างความรู้และความเข้าใจในมาตรการและสถานการณ์วิกฤต เพื่อเป็นเครื่องมือในการเผยแพร่ข้อเท็จจริง 4. การเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงบทบาททางการเมืองและรับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความใกล้ชิดระหว่างรัฐกับประชาชน และ 5. การสื่อสารที่เข้าถึงประชาชนโดยตรงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความไว้วางใจและภาพลักษณ์ที่ดีต่อผู้นำ การบูรณาการดังกล่าวจะช่วยให้รัฐบาลสามารถบริหารจัดการวิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรักษาความมั่นคงของระบบการเมืองในระยะยาว

คำสำคัญ: การสื่อสารทางการเมือง; รัฐบาล; ภาวะวิกฤต

Abstract

This article aims to study and analyze the role of political communication by the Thai government particularly during crises Political communication is the process of exchanging, transmitting and disseminating information related to political activities among political organizations the media and the public to foster understanding cooperation and the relationship between the state and society It links political information opinions, and ideas to foster trust and cooperation which are fundamental to political security and stability During crises the role of political communication becomes increasingly important The government can integrate communication to manage the situation in five main areas 1. building positive political attitudes before a crisis to foster cooperation during an abnormal situation 2. responding to public interest with timely accurate and reliable information to prevent fake news 3. creating knowledge and understanding of crisis measures and situations as a tool for disseminating facts 4. providing opportunities for the public to play a political role and listen to sincere opinions to foster closeness between the state and the public and 5. consistent direct communication to the public to build trust and a positive image of leaders Such integration will enable the government to effectively manage crises and maintain the long-term stability of the political system.

Keywords: Political Communication; Government; Crisis

บทนำ

การสื่อสารทางการเมือง (Political Communication) เป็นศาสตร์ที่มีรากฐานมาตั้งแต่สมัยกรีกโบราณ โดยให้ความสำคัญกับวาทศิลป์ (Rhetoric) ซึ่งเป็นศิลปะในการโน้มน้าวใจผ่านถ้อยคำและการพูด ทั้งนี้ การสื่อสารทางการเมืองได้พัฒนาโดยผสมผสานแนวคิดด้านการโฆษณาชวนเชื่อเข้ากับเนื้อหาทางการเมืองและกลยุทธ์การสื่อสาร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการเมืองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยรูปแบบของการสื่อสารทางการเมืองมุ่งศึกษาการสื่อสารในฐานะเครื่องมือ สำหรับการสร้างการยอมรับและความชอบธรรมจากประชาชน ผู้รับสาร ซึ่งอริสโตเติล ได้ให้คำจำกัดความไว้ว่า การสื่อสาร คือ การแสวงหาวิธีการจูงใจในทุกรูปแบบ (ชินนิตร์ ม้าทอง, 2560) การสื่อสารเป็นการสร้างความร่วมมือกัน ความคล้ายกัน ให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ซึ่งทั้งสองฝ่ายจะต้องมีวัตถุประสงค์ในการสื่อสาร

ที่สอดคล้องต่อกัน การสื่อสารจึงจะประสบผลสำเร็จ ซึ่งการสื่อสารเป็นกระบวนการ (Process) ที่มีความสำคัญต่อมนุษย์เรา ทั้งในด้านการดำเนินชีวิต สังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการศึกษา เนื่องจากการสื่อสารเป็นทั้งเครื่องมือ (Instrument) และวิธีการ (Means) ในการก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่ง ทั้งต่อปัจเจกบุคคล องค์กร และต่อสังคม (อำนาจ นนทบุตร, 2558)

ปัจจุบัน สภาวการณ์ทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยก้าวหน้าไปพร้อมกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีการสื่อสาร รวมถึงการเพิ่มพูนความรู้ ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมทางการเมืองเกือบทั้งหมด โดยเฉพาะในประเทศที่มีประชาธิปไตยพัฒนาก้าวหน้า ล้วนเกี่ยวข้องกับสื่อสารในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง (วัฒนา นนทชิต, 2558) ซึ่งปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำต่างได้รับการยอมรับสนับสนุนจากประชาชน ก็คือ การสื่อสารทางการเมือง กล่าวคือ ผู้นำทั้งหลายจะต้องมีทักษะในการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจให้มวลชนคล้อยตามและลงคะแนนเสียงเลือกตั้งให้ในที่สุด (ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ, 2558)

จากสถานการณ์ความตึงเครียดชายแดนไทย-กัมพูชา ที่ผ่านมารัฐบาลมีความล่าช้า และขาดความชัดเจนในการสื่อสารอย่างมาก รัฐบาลต้องสื่อสารออกมาตั้งแต่วันแรก ๆ ที่มีสถานการณ์จะช่วยป้องกันไม่ให้ความรู้สึกของประชาชนเลยเถิดจนยากที่จะควบคุม ดังนั้น การสื่อสารในภาวะวิกฤตเช่นนี้ หากล่าช้าไปเพียงนาทีเดียวก็จะเกิดความสับสน มากไปกว่านั้นอาจทำให้เกิดความเข้าใจผิด และมีการนำความเข้าใจผิดเหล่านั้นเผยแพร่ออกไปทางโซเชียลมีเดียต่าง ๆ จนนำไปสู่ความไม่ไว้วางใจที่ประชาชนมีต่อรัฐบาล แทนที่รัฐบาลจะต้องรับภารกิจในการแก้ไขปัญหาระหว่างประเทศอย่างเดียว ก็จะมีเพิ่มมิติความซับซ้อนให้รัฐบาลกลับต้องมาแก้ไขปัญหาทางการเมืองภายในประเทศด้วย (ประชาไท, 2568) การสื่อสารทางการเมืองในประเทศไทยกำลังเผชิญกับหลายประเด็นท้าทายสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาการครอบงำสื่อในรูปแบบต่าง ๆ จริยธรรมของผู้ใช้สื่อในการนำเสนอ และบริโภคนิยม รวมถึงปัญหาด้านบุคลากรสื่อมวลชนเอง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประชาธิปไตย เนื่องจากปัจจุบันประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมให้ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นสำคัญ โดยที่การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้โอกาสแสดงทัศนะและเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณาเป็นนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทางทั้งอย่างเป็นทางการและ

ไม่เป็นทางการซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้มีส่วนได้เสีย และเป็น การเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม (พระนุชิต นาคเสโน และคณะ, 2566)

ดังนั้น บทความวิชาการนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ถึงบทบาทของ การสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์วิกฤต เพื่อ นำไปสู่การเสนอแนะแนวทางปฏิบัติที่เป็นประโยชน์และเป็นรูปธรรมในการพัฒนาการ สื่อสารของรัฐบาลให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

ความหมายของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการสื่อสารที่มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ หลากหลายดังนี้

การสื่อสารทางการเมือง คือ กระบวนการสื่อสารที่มีองค์ประกอบ 3 ฝ่าย ได้แก่ กลุ่มองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชนและประชาชน โดยที่กลุ่มองค์กรทางการเมือง มีความ ต้องการส่งสาร ผ่านสื่อมวลชนไปยังประชาชน สื่อมวลชนก็ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการ เผยแพร่ข่าวสารนั้น ภายใต้มุมมอง จุดยืน และอุดมการณ์ทางการเมืองที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งเป็นสิ่งที่ประชาชนผู้รับสารจะใช้ วิจัยรณญาณในการพิจารณา และขณะเดียวกัน ประชาชนก็อาจส่งข้อมูลข่าวสารที่ตนเองได้รับไปยังกลุ่มองค์กรทางการเมือง เพื่อสนอง แนวทางการแก้ไข เรียกร้องตลอดจนการต่อต้าน โดยผ่านไปยังสื่อมวลชน (ชินนิตร์ ม้าทอง, 2560) การสื่อสารทางการเมือง หมายถึง การถ่ายทอดข่าวสารที่เกี่ยวกับการเมืองจากส่วน หนึ่งของระบบการเมืองไปยังอีกส่วนหนึ่งของระบบการเมือง และเป็นการถ่ายทอดระหว่าง ระบบสังคมกับระบบการเมือง (Rush & Althoff, 1971)

การสื่อสารทางการเมืองตามแนวคิดของเดนต์และวูดเวิร์ด หมายถึง การพูดคุย ในที่สาธารณะเกี่ยวกับการจัดสรรทรัพยากร โดยอำนาจที่ได้รับมอบหมายอย่างเป็นทางการ ไม่ว่าจะ เป็นฝ่ายนิติบัญญัติหรือฝ่ายบริหาร รวมถึงการอนุมัติและการลงโทษต่าง ๆ นอกจากนี้ยังครอบคลุมไปถึง วาทกรรมทางการเมืองทั้งที่เป็นภาษาพูดและภาษาเขียน ที่มี เจตนาเพื่อสร้างอิทธิพลต่อบรรยากาศทางการเมือง ซึ่งความสำคัญของการสื่อสารรูปแบบนี้ จะขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้ส่งสารเป็นหลัก (เสถียร เขยประทับ, 2551) การสื่อสารทาง การเมือง คือ กระบวนการที่ภาครัฐส่งข้อมูลข่าวสารและแนวคิดต่าง ๆ ไปยังประชาชน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจในเรื่องการเมืองและนโยบายของรัฐ รวมถึงการชี้แจง ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและน่าเชื่อถือแก่ประชาชน นอกจากนี้ยังเป็นการโน้มน้าวให้ประชาชนมีทัศนคติที่สอดคล้องกับแนวทางของภาครัฐอีกด้วย (มหาวิทยาลัย สุโขทัยธรรมาธิราช, 2551)

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองคือ กระบวนการถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องการเมือง ซึ่งเกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ของสามฝ่ายหลัก กลุ่มองค์กรทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน

ความสำคัญของการสื่อสารทางการเมือง

การสื่อสารเปรียบได้ดั่งเส้นใยประสาทของมนุษย์ ในขณะที่การสื่อสารทางการเมืองคือเส้นใยสมองของรัฐบาล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของระบบประสาทรวมของสังคม ด้วยเหตุนี้ การเมืองและการสื่อสารจึงมีความสัมพันธ์ที่แยกออกจากกันไม่ได้ รัฐบาลไม่สามารถดำเนินกิจการใด ๆ ได้เลยหากปราศจากการสื่อสาร เนื่องจากเป็นกลไกสำคัญที่นำมาซึ่งเสียงสนับสนุนจากประชาชน กระบวนการสื่อสารทางการเมืองจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อกระบวนการทางการเมืองโดยรวม โดยทำหน้าที่ช่วยสร้างความเห็นพ้องต้องกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีท่ามกลางความแตกต่างทางสังคม และกำหนดค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ยังทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดข่าวสารกลับไปกลับมา ระหว่างองค์กรทางการเมืองอีกด้วย (Deustch, 1966)

การสื่อสารทางการเมืองเป็นแนวทางการศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารในฐานะที่เป็นเครื่องมือของการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อไปสู่เป้าหมายทางการเมือง ทั้งของระบบรัฐหรือผู้นำโดยอาศัยการสื่อสาร และสร้างแนวทางการยอมรับในกลุ่มประชาชนผู้รับสาร และปริมาณของสารสนเทศที่ไหลเวียนตามช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ จะรองรับกลไกการสื่อสาร ซึ่งเป็นพลังอำนาจทางการเมืองในการควบคุมระบบการเมือง ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ด้วยวิธีการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมือง การใช้อิทธิพล การกล่อมเกลாத่างสังคม และบูรณาการทางการเมืองตกอยู่ในภาวะเหนียวรั้ง หรือภาวะล้าหน้าไปได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางการเมือง (วัฒนา นนทชิต, 2558)

สรุปได้ว่า การสื่อสารมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมือง โดยเปรียบได้กับเส้นใยสมองของรัฐบาล ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของเส้นใยประสาทของมนุษย์ เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้เกิดความเห็นพ้องต้องกัน สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสังคมที่แตกต่าง และสร้างค่านิยมและเป้าหมายร่วมกันในสังคม เป็นเครื่องมือในการกำหนดยุทธศาสตร์ทางการเมือง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายโดยอาศัยการยอมรับจากประชาชน และปริมาณของสารสนเทศที่ไหลเวียนจะเป็นกลไกสำคัญในการควบคุมระบบการเมือง ให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ผ่านการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองและการใช้อิทธิพล

บทบาทของการสื่อสารกับการเมือง

การสื่อสารมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเมือง เพราะการเมืองเป็นเรื่องของการจัดการอำนาจและความสัมพันธ์ระหว่างผู้คนในสังคม ซึ่งการสื่อสารเป็นเครื่องมือหลักในการสร้างและรักษาสัมพันธ์เหล่านั้น เสรี วงษ์มณฑา (2537) กล่าวถึงการสื่อสารที่มีผลต่อระบบการเมือง ดังนี้

1. เป็นการสร้างทัศนคติทางการเมือง การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติ ค่านิยม และสำนึกทางการเมืองของประชาชน ผ่านกระบวนการต่าง ๆ เช่น การพูดคุย การประชุม การอบรม การเผยแพร่ข้อมูล การแจกใบปลิว การติดประกาศ ตลอดจนการนำเสนอข่าวสารผ่านสื่อมวลชน ไม่ว่าจะเป็นวิทยุกระจายเสียง วิทยุโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และนิตยสาร ล้วนมีส่วนช่วยให้ประชาชนมีความเข้าใจทางการเมืองมากยิ่งขึ้น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับการทำงานของรัฐบาล เหตุผลของการออกกฎหมาย นโยบาย หรือโครงการต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนรู้จักและเข้าใจรัฐบาลมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การยอมรับและความไว้วางใจต่อรัฐบาล นอกจากนี้ ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนักการเมืองยังมีผลต่อท่าทีของประชาชนต่อกิจกรรมทางการเมืองว่าจะเข้ามามีส่วนร่วมมากน้อยเพียงใด ดังที่นักวิชาการชาวต่างชาติกล่าวถึงสังคมไทยว่า “การเมืองไทยเป็นการเข้าร่วมของผู้ไม่รู้ แต่ผู้รู้ไม่เข้าร่วม” คือ ผู้ที่มีความรู้และวิจรณ์ญาณมักเสื่อมศรัทธาต่อระบบการเมืองจนละเลยการมีส่วนร่วม เช่น การไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง ขณะที่ผู้ซึ่งยังขาดความเข้าใจทางการเมืองกลับให้ความสนใจและเข้าร่วม เช่น ชวนนาในชนบทที่ไปร่วมใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างคับคั่ง

2. สร้างความสนใจทางการเมือง ในสมัยก่อนนั้นประชาชนส่วนใหญ่ไม่ค่อยให้ความสนใจต่อการเมือง เนื่องจากขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร และแทบไม่เคยมีปฏิสัมพันธ์กับนักการเมืองหรือผู้บริหารระดับรัฐ แต่ในปัจจุบัน สื่อมวลชนได้เผยแพร่ข่าวสารทางการเมืองอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ หรือสื่อออนไลน์ ทำให้ภาพลักษณ์และบทบาทของนักการเมืองปรากฏต่อสาธารณะอยู่เสมอ การได้รับข้อมูลข่าวสารทางการเมืองอย่างสม่ำเสมอนี้ มีส่วนสำคัญในการกระตุ้นให้ประชาชนหันมาสนใจติดตามสถานการณ์บ้านเมืองมากยิ่งขึ้น เกิดความตระหนักถึงบทบาทและความสำคัญของตนเองในระบบการเมือง

3. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง การสื่อสารยังมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจทางการเมืองให้แก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นผ่าน สื่อบุคคล เช่น การบรรยาย การอภิปราย หรือผู้นำความคิดเห็น หรือ สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ การเผยแพร่หลักการประชาธิปไตย การนำเสนอร่างกฎหมายหรือพระราชบัญญัติใหม่ ตลอดจนข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิ หน้าที่ และ

ความรับผิดชอบของประชาชน ถือเป็นกระบวนการสื่อสารที่ช่วยให้ประชาชนตระหนักและปฏิบัติตนในฐานะ พลเมืองที่ดี อันเป็นรากฐานของระบอบประชาธิปไตยที่มั่นคง

4. สร้างบทบาททางการเมือง ความสนใจที่ก่อให้เกิดความรู้และทัศนคติทางการเมือง จะนำไปสู่การกำหนดบทบาททางการเมืองของประชาชน ปัจจุบัน ประชาชนมีความเข้าใจบทบาท สิทธิ และหน้าที่ของตนมากยิ่งขึ้น การเขียนจดหมายถึงสื่อมวลชนถือเป็นการแสดงบทบาททางการเมืองอย่างหนึ่ง การได้รับข่าวสารช่วยให้ประชาชนตระหนักถึงบทบาทของตน และการแสดงบทบาทดังกล่าวก็เป็นการสื่อสารกลับไปยังผู้บริหารหรือรัฐบาลเช่นกัน

5. การสื่อสารเป็นกระบวนการนำรัฐบาลเข้าไปสู่ชีวิตประจำวันของประชาชน นักรัฐศาสตร์มักมองว่าการสื่อสารระหว่างบุคคลมีความสำคัญเป็นอันดับแรก ส่วนการสื่อสารผ่านสื่อมวลชนมีบทบาทรองลงมา การที่นักการเมืองได้พบปะพูดคุยกับประชาชนโดยตรงย่อมมีประสิทธิภาพกว่าการกระจายข่าวสารผ่านสื่อ แต่ในกรณีที่การสื่อสารระหว่างบุคคลไม่สามารถเข้าถึงประชาชนได้อย่างทั่วถึง สื่อมวลชนจึงมีบทบาทสำคัญในการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับพรรคการเมือง ผู้นำรัฐบาล และผลงานของรัฐบาล ผ่านช่องทางสื่อสารต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อที่รวดเร็วและทันสมัยในปัจจุบัน

6. การสื่อสารมวลชนทำให้ความสนใจของประชาชนมีลักษณะเป็นสากลมากยิ่งขึ้น ปัจจุบัน โทรมานาคมและการส่งข่าวผ่านดาวเทียมทำให้ประชาชนไม่ได้สนใจเพียงสิ่งใกล้ตัวเท่านั้น แต่ยังติดตามเหตุการณ์ที่อยู่ห่างไกลและมีมุมมองในระดับนานาชาติ ทำให้รัฐบาลต้องตื่นตัวและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนตามมาตรฐานสากลที่ประชาชนสามารถเข้าถึงและรับรู้ได้

7. การสื่อสารถูกนำมาใช้เพื่อสร้างและยืนยันสถานภาพของบุคคลก่อนที่จะก้าวสู่การเป็นนักการเมือง แม้บางคนจะไม่ใช่ที่รู้จัก แต่หากสื่อมวลชนนำเสนอเขาบ่อยครั้ง ทำให้ผู้คนในสังคมพูดถึงและรับรู้ บุคคลที่เดิมไม่มีความสำคัญก็ได้รับการยอมรับมากขึ้น ดังนั้น ในการเสนอผู้แทนหรือผู้สมัครให้รับใช้ประชาชน พรรคการเมืองจึงมักใช้สื่อมวลชนเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคลนั้นอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนรับรู้ถึงคุณสมบัติและผลงาน แม้ว่าจะมีบุคคลอื่นที่มีความสามารถหรือผลงานสูงกว่า แต่หากไม่ได้รับการนำเสนอผ่านสื่อหรือกล่าวถึงในสาธารณะ ก็จะไม่ได้รับการยอมรับในสถานภาพทางการเมือง

สรุปได้ว่า การสื่อสารทางการเมืองมีบทบาทสำคัญในการสร้างทัศนคติ ความสนใจ ความรู้ ความเข้าใจ และบทบาททางการเมืองแก่ประชาชน อีกทั้งยังทำให้ประชาชนเข้าถึงรัฐบาล พรรคการเมือง และนักการเมืองได้มากขึ้น สื่อมวลชนมีส่วนช่วยสร้างภาพลักษณ์และสถานภาพของนักการเมือง รวมทั้งทำให้ประชาชนมีมุมมองกว้างไกลในระดับสากล

ดังนั้น การสื่อสารจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงระหว่างประชาชนกับรัฐบาลและการเมืองโดยตรง

การสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลในภาวะวิกฤต

การสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลในภาวะวิกฤตเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารสถานการณ์และการฟื้นฟูความเชื่อมั่น รัฐบาลจะต้องเผชิญหน้ากับความท้าทายในการจัดการข้อมูล การรับมือกับข่าวลือ และการสร้างความร่วมมือจากประชาชน ดังนี้

1. การควบคุมและรับฟังความคิดเห็นคือจุดสำคัญที่ การสื่อสารที่นำไปสู่วิกฤตการณ์ รัฐบาลต้องแถลงอย่างแม่นยำและรับผิดชอบด้วยการปฏิบัติตามข้อมูลเชิงรุก และการปฏิบัติตามคำสั่งของรัฐบาลนี้ควรเริ่มต้นและรักษาไว้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ก่อนวิกฤต เกิดเพราะหากประชาชนขาดความเชื่อมั่นตั้งแต่ต้น รัฐบาลจะต้องดำเนินการเพื่อให้เกิดการร่วมมือกันตามปกติของประชาชนอาจตั้งคำถามและสั่งการอื่น ๆ แทน

2. ความเร็วถูกต้องและรายงานโดยรัฐบาลควรเป็นผู้นำนวัตกรรมเสมอเพื่อสร้างความมั่นใจแก่ประชาชนอย่างมีนัยสำคัญซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่สุด แต่ความรวดเร็วก็มีความสำคัญไม่แพ้กันส่วนประกอบในการประสานงานกันเพื่อให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน ในกรณีที่รัฐบาลสามารถทำได้ทั้งที่ทันห่วงที่และแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและต่อเนื่องเป็นนวัตกรรมทั้งหมดหรือข่าวปลอมที่ระบบซับซ้อน

3. ตรวจสอบข่าวปลอมเกี่ยวกับวิกฤตการณ์ในเรื่องข่าวและข่าวปลอมมักจะทำให้ทราบได้อย่างรวดเร็ว รัฐบาลจะต้องติดตามสถานการณ์และแนวทางอย่างรวดเร็วซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยไม่เปิดเผยข้อมูลเพิ่มเติมของการเผยแพร่ข้อเท็จจริง

4. การพิจารณาและการรับฟังเพราะเหตุนี้มักจะเกิดขึ้นบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ ช่วยให้ทุกคนดูเป็นมนุษย์มากขึ้น รัฐบาลควรที่จะรับฟังประชาชนและข้อสงสัยต่าง ๆ ข้อคิดเห็นที่พบบ่อยและมีประโยชน์เสมอ

5. จุดสำคัญที่ไว้วางใจโดยผู้ประกอบหลักควรเป็นส่วนสำคัญของการมีความมั่นใจและการสื่อสารด้วยการนำเสนอใจพร้อมข้อความที่ถูกต้องและชัดเจนที่ทีมงานภายในต้องได้รับข้อมูลและการประสานงานกันที่ก่อให้เกิดข้อมูลสาธารณะเองและอาจรวมถึงผู้ชมที่คนภายนอกเข้ามาถึงประสิทธิภาพการเมืองภายในรัฐบาลในช่วงที่จะมีการเพิ่มประสิทธิภาพของบ่อนทำลายวิกฤตของประชาชนในการสื่อสารอย่างเป็นทางการได้ (จินจุกา ปานทองคำ, 2568)

วิเคราะห์การสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลในภาวะวิกฤต

ผู้เขียนได้นำเสนอบทบาทของการสื่อสารกับการเมืองไว้ 7 ข้อด้านบน มาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองของรัฐบาลในภาวะวิกฤต 5 ข้อที่เป็นการสื่อสารในภาวะวิกฤตวิเคราะห์ได้ดังนี้ 1. การสร้างทัศนคติทางการเมือง การสร้างทัศนคติที่ดีของประชาชนตั้งแต่ก่อนวิกฤต ความเชื่อมั่น จะเป็นพื้นฐานสำคัญที่ทำให้ประชาชน ร่วมมือกันตามปกติในภาวะวิกฤต 2. สร้างความสนใจทางการเมือง ความสนใจที่เพิ่มขึ้นจากสื่อต่าง ๆ ต้องได้รับการตอบสนองด้วย ข้อมูลที่รวดเร็วและถูกต้องจากรัฐบาลในฐานะผู้นำนวัตกรรม เพื่อป้องกันไม่ให้ความสนใจนั้นถูกเบี่ยงเบนไปสู่ข่าวปลอม 3. สร้างความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการเมือง รัฐบาลต้องใช้การสื่อสารเพื่อ สร้างความรู้ความเข้าใจ ในมาตรการหรือสถานการณ์วิกฤตอย่างชัดเจน เช่น วิธีปฏิบัติตน และใช้ความรู้ความเข้าใจนั้นเป็นเครื่องมือในการต่อต้านและเผยแพร่ข้อเท็จจริงเพื่อจัดการกับข่าวปลอม 4. สร้างบทบาททางการเมือง การที่ประชาชนตระหนักในสิทธิและหน้าที่บทบาททางการเมือง จะนำไปสู่การแสดงออกซึ่งข้อสงสัยและข้อคิดเห็น รัฐบาลต้องใช้ช่องทางการสื่อสารในการรับฟังและพิจารณาอย่างจริงจัง ทำให้ผู้บริหารดูเป็นมนุษย์มากขึ้น 5. การสื่อสารเป็นการนำเอา รัฐบาลเข้าไปอยู่ในบ้านของประชาชน การสื่อสารทั้งแบบสื่อบุคคลและสื่อมวลชนช่วยให้ประชาชน รู้จักผู้นำและผลงาน การสื่อสารในภาวะวิกฤตต้องเน้นการสร้างความรู้ความไว้วางใจ โดยให้ผู้ประกอบหลัก ผู้นำ โฆษก นำเสนอข้อความที่ถูกต้องและชัดเจนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อรักษาภาพลักษณ์ที่เข้าถึงประชาชนได้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

การสื่อสารทางการเมืองเป็นกระบวนการแลกเปลี่ยนส่งต่อ และถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทางการเมืองระหว่างองค์ประกอบหลัก 3 ฝ่าย ได้แก่ องค์การทางการเมือง สื่อมวลชน และประชาชน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือ และความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับสังคม กระบวนการดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งในรูปแบบของการส่งสารจากองค์การทางการเมืองไปยังประชาชน ผ่านสื่อมวลชนที่ทำหน้าที่เป็นสื่อกลางเผยแพร่ข้อมูล และในทางกลับกัน ประชาชนเองก็สามารถส่งสารกลับไปยังองค์การทางการเมืองเพื่อตอบสนอง แสดงความคิดเห็น หรือแสดงออกถึงข้อเรียกร้องและการต่อต้านได้เช่นกัน

การสื่อสารทางการเมืองยังหมายถึงการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมืองเอง ตลอดจนระหว่างระบบสังคมกับระบบการเมือง ซึ่งทำให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับอำนาจ การบริหารจัดการทรัพยากร และการตัดสินใจทางนโยบาย ยังครอบคลุมถึงการพูดคุย ถกเถียง และการสร้างวาทกรรมทางการเมืองที่มีเจตนาเพื่อชี้้นำหรือโน้มน้าวความคิดเห็นของสาธารณชนให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐ อีกทั้งยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและความน่าเชื่อถือแก่รัฐบาล เพื่อให้ประชาชนเกิดทัศนคติทางการเมืองที่เอื้อต่อการดำเนินนโยบายและการปกครองในระบอบประชาธิปไตย

การสื่อสารทางการเมืองจึงเป็นกลไกสำคัญที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างภาครัฐกับประชาชน ผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิดเห็น และแนวคิดทางการเมือง เพื่อสร้างความเข้าใจ ความไว้วางใจ และความร่วมมือ ซึ่งล้วนเป็นพื้นฐานที่เอื้อต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของระบบการเมืองในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

จินจุฑา ปานทองคำ. (2568). *หลักสำคัญการสื่อสารจากรัฐบาล ในประวัติศาสตร์สงคราม* ข่าวสารที่ประชาชนต้องการ 'ความจริง'. สืบค้น 1 ตุลาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/xbmD4>

ชนินทร ม้าทอง. (2560). แนวคิดเกี่ยวกับการสื่อสารทางการเมือง (Political Communication Concept). *วารสารคณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, 2(1), 163-175.

ประชาไท. (2568). *นักวิชาการ มธ. แนะนำรัฐปรับการสื่อสารใหม่ บรรยายภาค 'ไทย-กัมพูชา' เข้าข่ายวิกฤตแล้ว*. สืบค้น 29 สิงหาคม 2568, จาก <https://shorturl.asia/a8xil>

- พระนุชิต นาคเสโน และคณะ. (2566). การพัฒนาการสื่อสารทางการเมืองตามแนวพระพุทธรูปศาสนาของนักการเมืองท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารพุทธนวัตกรรมการจัดการ*, 6(2), 59-69.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช. (2551). *การสื่อสารทางการเมือง Political Communication*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- ยุพดี วิภัติภูมิประเทศ. (2558). *การสื่อสารทางการเมืองของพลตรีจำลอง ศรีเมืองศึกษาในช่วงเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2523-2553* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- วัฒนา นนทชิต. (2558). การสื่อสารทางการเมืองกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครองท้องถิ่น : ศึกษาเฉพาะกรณีเทศบาลเมืองท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*, 3(1), 34-49.
- เสถียร เขยประทับ. (2551). *การสื่อสาร การเมืองและประชาธิปไตยในสังคมพัฒนาแล้ว*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสรี วงษ์มณฑา. (2537). *การประยุกต์ทฤษฎีในการสื่อสาร หลักและทฤษฎีการสื่อสาร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- อำนาจ นนทบุตร. (2558). *การสื่อสารทางการเมืองของสื่อสิ่งพิมพ์ในภาวะวิกฤตทางการเมือง: ศึกษากรณีบทบาทบริหารของหนังสือพิมพ์มติชนและหนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ในปี พ.ศ. 2550-2554* (ดุชนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- Deustch, K. W. (1966). *The Nerves of Government: Models of Political Communication and Control*. New York: The Free Press.
- Rush, M. & Althoff, P. (1971). *An Introduction to Political Sociology*. London: Thomas Nelson and Sons.